



حفاظت مشارکتی از  
گرکس کوچک  
جزیره قشم  
www.vultures.ir



SGP/IRA/CCA-GSI-COVID/2022/08(297)



## آشنایی با پرندنگری

### مقدمه‌ای بر پرندنگری

نگریستن به طبیعت و اجزای آن و تأمل در رازهای آن همیشه برای بشر لذت‌بخش و اعجاب‌انگیز بوده است. بشر در آغاز برای حفظ بقا مجبور به مشاهده و شناخت طبیعت پیرامون و دیگر جانداران بوده است. اما رفته‌رفته با گسترش شهرنشینی و دوری انسان از طبیعت، این دیدگاه تغییر کرد و امروزه به دیدگاه علمی و زیباشناسی بدل گشته است.

امروزه انسان‌ها به شکل‌های مختلف و با برگزاری تورهای مختلف و تخصصی به دیدار طبیعت رفته و خود را با طبیعت پیوند می‌زنند. از جمله آن‌ها می‌توان به پرندنگری اشاره کرد.<sup>۱</sup>



پرندنگری تفریحی است که افراد با دوربین دوچشمی و کتاب راهنمای میدانی به طبیعت می‌روند و پرندگان را تماشا می‌کنند. عکس از پرندنگری انجمن حفاظت پرندگان آوای بوم<sup>۲</sup>

<sup>1</sup> [www.AvayeBoom.com](http://www.AvayeBoom.com)

<sup>2</sup> [www.AvayeBoom.com](http://www.AvayeBoom.com)

## پرنده‌نگری چیست؟

تصور کنید برای مشاهده پرنده‌گان مورد علاقه خود به زیستگاه‌های طبیعی آن‌ها می‌روید، از پارک‌های شهری نزدیک به محل زندگی‌تان گرفته تا سفر به زیستگاه‌های خارج از شهر و اختصاصی مانند: تالاب، جنگل، کوهستان و....

پس از ورود به محل مورد نظرتان با توجه به صدای پرنده‌گان یا تحرکشان به جستجوی آنها و با وسایل کمکی همچون دوربین دوچشمی به مشاهده‌ی دقیق‌تر و بهتر پرنده‌گان می‌پردازید. سپس با کمک گرفتن از کتاب راهنمای پرنده‌گان خود آن را شناسایی و در **life list** (دفترچه لیست مشاهدات) خود ثبت می‌کنید. این فعالیت را پرنده‌نگری می‌نامند.

به‌طور کلی پرنده‌نگری (**Bird watching**) فعالیتی است تفریحی که در آن به مشاهده‌ی پرنده‌گان در زیستگاه طبیعی خودشان پرداخته می‌شود. پرنده‌نگری به شکل‌های مختلفی برگزار می‌گردد و گستره‌ی آن بر خلاف دیگر شاخه‌های مشاهده حیات وحش (**wildlife observation**) به شهرها و پارک‌های شهری نیز کشیده شده است. از همین رو طرفداران زیادی را به خود جذب کرده است. البته جذابیت‌های بی‌شماری در پرنده‌نگری وجود دارد که باعث افزایش روزافزون پرنده‌نگران می‌شود، حتی گفته می‌شود در کشورهایی همچون انگلیس و آلمان جمعیت طرفداران فوتبال با جمعیت پرنده‌نگران برابر است. در ادامه به این جذابیت‌ها و دلایل آن‌ها خواهیم پرداخت.

همان‌طور که در بالا ذکر شد، پرنده‌نگری با اهداف و شکل‌های مختلفی برگزار می‌شود؛ ولی وجه مشترک در همه‌ی آن‌ها مشاهده پرنده‌گان و لذت بردن از آن‌ها است، از زیبایی‌شان گرفته تا رفتارهایی که برای هر شخص جذابیت خاص خود را دارد و هر کدام معمایی را در ذهن بیننده تداعی می‌کند. حال این سؤال پیش می‌آید که پرنده‌نگری چه تفاوتی با پرنده‌شناسی دارد و آیا پرنده‌نگری نیازمند دانش خاصی است؟<sup>۳</sup>

## تفاوت پرنده‌نگری و پرنده‌شناسی

برخلاف پرنده‌شناسی که به مباحث تخصصی مانند ژنتیک، فیزیولوژی و... پرداخته می‌شود، پرنده‌نگری به دانش خاصی نیاز ندارد و کاملاً جنبه تفریحی دارد. هرچند بیشتر پرنده‌نگران پس از مدتی با کسب تجربه، به اطلاعات میدانی بالایی از پرنده‌گان دست می‌یابند.<sup>۴</sup>

<sup>3</sup> www.avayeBoom.com

<sup>4</sup> www.avayeboom.com

## اهمیت تماشای پرندگان

دلایل بسیاری برای این انتخاب وجود دارد که در اینجا به معرفی برخی از مهم‌ترین آن‌ها می‌پردازیم.

پرندگان به واسطه‌ی قدرت پرواز، شانس بیشتری نسبت به برخی حیوانات برای بقا داشته‌اند به همین دلیل از تنوع و جمعیت بالایی برخوردار هستند. تنوع در تعداد، اندازه، رنگ، رفتار، زیستگاه و از سسک تاج طلایی نه سانتی متری گرفته تا غول حواصیل یک و نیم متری. از ظرافت نقش و رنگ یک سپهره گرفته تا ابهت و جسارت یک کرکس در اوج آسمان. از آواز بلبل تا طنین صدای درنا بر فراز تالاب، همگی نشان‌دهنده‌ی تنوع بالای این موجودات زیبا است.



2/08(297)



پرنده‌نگری نه تنها یک نوع اوقات فراقت و زیرمجموعه طبیعت‌گردی است بلکه برای سلامت روان نیز اهمیت دارد. عکس از پرنده‌نگری انجمن حفاظت پرندگان آوای بوم<sup>۵</sup>

در فصل‌هایی که بیشتر حیوانات از جمله خزندگان و برخی پستانداران به خواب زمستانی می‌روند، بیشتر پرندگان به دلایل مختلف دست به مهاجرت می‌زنند؛ همین موضوع باعث می‌شود که در تمام طول سال شانس مشاهده‌ی آن‌ها وجود داشته باشد. مثلاً شما در فصل زمستان پرندگانی را مشاهده خواهید کرد که در بهار به زادگاه‌شان بازگشته و پرندگان دیگری جایگزین آن‌ها خواهند شد. این اتفاق موجب تنوع در مشاهده آن‌ها می‌گردد.

<sup>5</sup> <https://avayeboom.com/articles/ecotourism-and-bird-watching-in-quarantine/>

همچنین پرندگان را می‌توان تقریباً در تمامی زیستگاه‌ها مشاهده کرد. از زیستگاه‌های آبی گرفته تا بیابان‌ها، جنگل‌ها، کوهستان و حتی پارک‌های شهری. از این رو شما به‌عنوان پرنده‌نگر شانس زیادی برای مشاهده پرندگان در همه جا دارید.

پرنده‌نگری را می‌توان راهی به سوی آرامش و دوری از فشارهای زندگی در دنیای مدرن دانست. در پرنده‌نگری شما بیشتر از آن‌چه که برای پُر کردن اوقات فراغت‌تان نیاز دارید کسب می‌کنید. از یک برنامه‌ی پرنده‌نگری چند ساعته در پارک‌های شهری برای کسب آرامش گرفته تا برنامه‌های مهیج و ماجراجویانه‌ی چند روزه برای دیدن پرنده‌ای خاص.<sup>۶</sup>

## ابزار پرنده‌نگری

پرنده‌نگری یکی از کم‌هزینه‌ترین تفریحات دنیا است. تمام آن‌چه که در یک پرنده‌نگری نیاز است یک دوربین دوچشمی یک کتاب راهنما و لباس هم‌رنگ با طبیعت است.

مهم‌ترین ابزار پرنده‌نگری دوربین دوچشمی است که انواع مختلف آن از ارزان‌قیمت‌ترین تا دوربین‌های گران‌قیمت در بازار موجود است. از دیگر ابزارها می‌توان به SCOPE پرنده‌نگری (تلسکوپ‌های مخصوص) اشاره کرد که بیشترین کاربرد آن برای پرنده‌نگری در حاشیه تالاب‌ها است. پرندگان آبی و کنارآبی موجود در تالاب‌ها به‌شدت به حضور انسان واکنش نشان می‌دهند. از سوی دیگر، نزدیک شدن به پرندگان به دلیل گلی بودن زمین و سختی حرکت در آن، مشقات خاص خود را دارد. به همین دلیل از تلسکوپ‌هایی با برد بالا استفاده می‌کنند تا بتوانند به راحتی پرندگان را مشاهده کنند.<sup>۷</sup>



پرنده‌نگری به کمک ابزار مختلف. عکس از انجمن حفاظت پرندگان آوای بوم<sup>۸</sup>

<sup>۶</sup> [www.AvayeBoom.com](http://www.AvayeBoom.com)

<sup>۷</sup> [www.AvayeBoom.com](http://www.AvayeBoom.com)

<sup>۸</sup> [www.AvayeBoom.com](http://www.AvayeBoom.com)

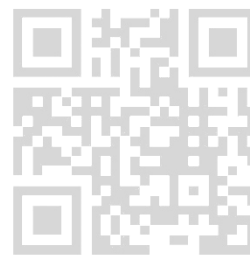
## پرنده‌نگری شهری

از مزیت‌های اصلی پرنده‌نگری امکان مشاهده پرندگان در اکوسیستم شهری است. این موضوع باعث شده است در بسیاری از کشورها پرنده‌نگری شهری به‌عنوان یک تفریح سالم، پایدار و ارزان قیمت مطرح شده و کشورها اقدام به ترویج و آموزش آن در میان مردم می‌کنند.

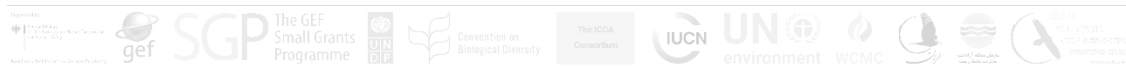
پرندگان در هر کجای شهر دیده می‌شوند، و تمام چیزی که فرد برای شروع به پرنده‌نگری و یادگیری آن نیاز دارد خارج شدن از خانه است!<sup>۹</sup>



حفاظت مشارکتی از  
کرکس کوچک  
— جزیره قشم —  
www.vultures.ir



SGP/IRA/CCA-GSI-COVID/2022/08(297)



حفاظت مشارکتی از  
کرکس کوچک  
— جزیره قشم —  
www.vultures.ir



SGP/IRA/CCA-GSI-COVID/2022/08(297)



گردآوری و تالیف: علیرضا هاشمی \_ آیدا کریمی

ویراستار علمی: آیدا کریمی

با تشکر از خانم مهسا هاشمی به جهت همکاری در گردآوری و تدوین متون

<sup>9</sup> [www.AvayeBoom.com](http://www.AvayeBoom.com)